

YOSHLAR TARBIYASIDA MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLAR ORQALI O‘ZLIKNI ANGLASH

Tillayeva Sitora Husenovna

Osiyo xalqaro universiteti 2-kurs magistranti

tillayevasitora96@gmail.com

Anotatsiya: Ushbu maqolada yoshlarni tarbiyalash jarayonida milliy va umuminsoniy qadriyatlarning o‘rni va uning ahamiyati, oilada farzandlarimizni tarbiyalashda milliy qadriyatlar tizimini shakllantirishdagi o‘rni, oilaviy qadriyatlarning ijtimoiy hayot taraqqiyotida, o‘zlikni anglash yoshlarni milliy g‘oya, milliy va umuminsoniy axloq asosida tarbiyalashda oilaning roli haqida yoritilgan.

Kalit so‘zlar: Shaxs, tarbiya, Ijtimoiy-shaxsiy, Oila, hurmat, mehr-muhabbat, qadriyatlar, milliy, umuminsoniy, hissiy-irodaviy, fikrlash, faoliyat, bilim, bola, jamiyat, atrof, qadr-qimmat, ma’naviyat, barkamollik, hayot, o‘zlikni anglash, noyob, ajdodlar, meros, g‘urur, hurmat;

Abstract: This article discusses the role and importance of national and universal values in the process of educating young people, their role in the family in forming a system of national values in raising our children, the role of family values in the development of social life, and the role of the family in educating young people on the basis of national ideas, national and universal morality.

Keywords: Personality, upbringing, Socio-personal, Family, respect, love, values, national, universal, emotional-volitional, thinking, activity, knowledge, child, society, environment, dignity, spirituality, perfection, life, self-awareness, unique, ancestors, heritage, pride, respect;

Аннотация: В данной статье рассматривается роль и значение национальных и универсальных ценностей в процессе воспитания молодежи, их роль в семье в формировании системы национальных ценностей при воспитании детей, роль семейных ценностей в развитии общественной жизни, а также роль семьи в воспитании молодежи на основе национальных идей, национальной и универсальной морали.

Ключевые слова:

Личность, воспитание, социально-личностные аспекты, семья, уважение, любовь, ценности, национальный, универсальный, эмоционально-волевой, мышление, деятельность, знания, ребенок, общество, окружающая среда, достоинство, духовность, совершенство, жизнь, самосознание, уникальный, предки, наследие, гордость, уважение;

Vatanimizning taqdiri va kelajagi uchun mas’uliyatni o‘z zimmasiga olishga qodir yosh avlodni tarbiyalab voyaga yetkazish, o‘zligini anglash, eng avvalo, ota -onaning mas’uliyati hisoblanadi. Oilada o‘zaro hurmat va mehr-muhabbat, yuksak axloqiy va ma’naviy qadriyatlar muhitini shakllantirish bugungi kunda har bir ota -onaning vazifasi hisoblanadi. Bu vazifani bajarishda milliy va umuminsoniy qadriyatlarning o‘rni juda muhim. Qadriyatlar jamiyat rivojining negizi, millatning tarixiy taraqqiyotida erishilgan muvaffaqiyatlarini avloddan avlodga o‘tkazuvchi qudratli omildir. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev raisligida 2021-yil 19-yanvar kuni ma’naviy-ma’rifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish, bu borada davlat va jamoat tashkilotlarining hamkorligini kuchaytirish masalalari bo‘yicha o‘tkazilgan videoselektor yig‘ilishida Agar jamiyat hayotining tanasi iqtisodiyot bo‘lsa, uning joni va ruhi ma’naviyatdir. Biz yangi O‘zbekistonni barpo etishga qaror qilgan ekanmiz, ikkita mustahkam ustunga tayanamiz. Birinchisi – bozor tamoyillariga asoslangan kuchli iqtisodiyot. Ikkinchisi – ajdodlarimizning boy merosi va milliy qadriyatlarga asoslangan kuchli ma’naviyat”, – deb e’tirof etdilar.[1] Milliy qadriyatlarning mohiyati insonlarning tarixiy tajriba an’analarini kelgusi avlodlarga to‘la-to‘kis yetkazish, o‘rgatish, ta’lim-tarbiya berish orqali izohlaymiz. Shuning uchun milliy ma’naviy qadriyatlarni e’zozlab, ardoqlab, chin dildan bajarish va ularni o‘z holida saqlash, shu bilan birga, umuminsoniy qadriyatlarni oila muhitiga uyg‘unlashtirish dolzarb masaladir. Qadriyatlar mazmunan xilma-xil turlarga bo‘linib, hayotning barcha jabhalarini qamrab olgan. Jumladan, inson va uning hayoti eng oliy qadriyat hisoblanadi. Inson yo‘q joyda biror narsaning qadr-qimmatini haqida so‘zlashga hojat ham yo‘q. Shuning uchun ham inson qadr-qimmatini e’zozlash, uning turmushini yaxshilash, bilimi va madaniy saviyasini rivojlantirish, sog‘lig‘ini saqlash, hayotini himoya qilish davlatimiz siyosatining asosiy yo‘nalishini tashkil etadi. Farzandlarimiz ongida axloqiy qadriyatlarni shakllantirish uchun: Vatanga, ota-onaga, o‘tgan avlodlariga hurmat, muhabbat tushunchalari va tasavvurlarini kengaytirish; burch, vijdon, insof, mas’uliyat haqidagi tasavvurlarni vujudga keltirish, do‘stlik, o‘rtoqlik, qo‘ni-qo‘shnichilik munosabatlari haqidagi tasavvurlarni kengaytirish hal qilinishi kerak bo‘lgan dastlabki vazifadir. Bolalarning ongida ota-bobolarimizdan bizgacha yetib kelgan amaliy, me’morchilik, musiqa va san’at asarlarini, shuningdek, turli xarakterdagi bayramlarni asrab-avaylash tuyg‘usini shakllantirish; go‘zallikka baho berish, haqiqiy go‘zallikni soxta go‘zallikdan ajrata olish; tabiatning nozik, nafis go‘zalliklarini ko‘rish, his etishni rivojlantirish milliy qadriyatimizni ulug‘lab, estetik tarbiyasini oshiradi. Shu bilan birga, hammamiz yana bir haqiqatni anglab yetmoqdamiz, ya’ni faqatgina chinakam ma’rifatli odam inson qadrini, millat qadriyatlarini, bir so‘z bilan aytganda, o‘zligini anglashi, erkin va ozod jamiyatda yashashi, mustaqil davlatimizning jahon hamjamiyatida o‘ziga munosib obro‘li o‘rin egallashi uchun fidoyilik bilan kurashishi mumkin. Qadimdan bir ma’naviy ruhiy iqlimdan nafas olib kelgan xalqimizning, ayniqsa, bugungi mas’uliyatli davrda aql, zakovat va shijoat, dunyoviy salohiyat va milliy g‘urur talab etiladigan bir pallada yana ham yaqinroq va yana ham mehr oqibatliroq bo‘lishlari lozimligini hayotning o‘zi taqozo qilmoqda. Umuminsoniy qadriyatlar milliy qadriyatlardan mazmun jihatdan chuqur va keng

bo‘lib, umumbashariy ahamiyat kasb etadi. Umuminsoniy qadriyatlar jahondagi barcha millatlar, elatlar va xalqlarning maqsad va intilishlariga muvofiq keladi. Umuminsoniy qadriyatlar turkumiga insoniyat sivilizatsiyasining taraqqiyoti bilan bog‘liq bo‘lgan umumbashariy muammolar kiradi. Ulardan eng asosiylari – yer yuzida ilm fanni taraqqiy ettirish, tinchlikni saqlash, xalqaro xavfsizlikni ta‘minlash, turli kasalliklarning oldini olish, tabiatni muhofaza qilish, qashshoqlik va savodsizlikka barham berish, sanoat xomashyosi, energiya manbalari va oziq ovqat bilan ta‘minlash, koinot va jahon okeani resurslarini o‘zlashtirish, dunyo miqyosida ahamiyatga ega bo‘lgan nodir san‘at asarlari, xalq amaliy san‘ati, me‘morchilik va musiqiy asarlarni saqlash va kelgusi avlodga yetkazish kabi muammolar kiradi. Ota-bobolarimiz tomonidan yaratilgan badiiy, me‘morchilik va ma‘naviy asarlar har qanday dur-u javohirlardan ham qimmatliroq boylikdir. Ushbu boyliklar asrlar davomida insoniyatga xizmat qilyapdi

Bugungi globallashtirish davrida milliy qadriyatlarni asrab-avaylash va umuminsoniy qadriyatlar bilan uyg‘unlashtirish masalasi tobora dolzarb bo‘lib bormoqda. O‘zbekiston mustaqillik yillarida milliy o‘zlikni anglash va xalqaro hamjamiyatda o‘z o‘rnini topishga katta e‘tibor qaratib, yoshlar tarbiyasida ham milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg‘unlashtirishga intilmoqda. Biroq, bu yo‘lda bir qator muammolar ham mavjud. Milliy va umuminsoniy qadriyatlarning mohiyati. Milliy qadriyatlar bir xalqning madaniyati, urfodatlar, an‘analari va tarixini o‘zida mujassam etsa, umuminsoniy qadriyatlar tinchlik, inson huquqlari, adolat va bag‘rikenglik kabi barcha xalqlar uchun mushtarak bo‘lgan tamoyillarni ifodalaydi. Yoshlar dunyoqarashida bu ikki qadriyat turini uyg‘unlashtirish nafaqat milliy o‘zlikni saqlash, balki global miqyosda rivojlanish uchun ham muhimdir.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, milliy va umuminsoniy qadriyatlar jamiyat rivojiga va uning negizi, millatning tarixiy taraqqiyotida erishilgan muvaffaqiyatlarini avloddan avlodga yetkazuvchi dolzarb masladir. Shunday ekan, oilada farzandlarimiz bolalik, o‘smirlik, balog‘at sari borishlarida ibratli dovondan o‘tishi uchun farzandlarimizga to‘g‘ri yo‘l ni ko‘rsatguvchi bir mayoq bo‘laylik. insonning o‘zining kimligini, qadr-qimmatini, imkoniyatlarini, milliy va ma‘naviy ildizlarini anglab yetishi hamda shu asosda shaxsiy va milliy barkamollikka erishishi bo‘lib, bu hayot mazmunini anglash, o‘zini erkin va noyob shaxs sifatida qabul qilish, ajdodlar merosiga hurmat bilan yondashish, vatanga muhabbat ruhida tarbiyalanmog‘imiz lozimdir.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev raisligida 2021-yil 19 yanvar kuni ma‘naviy-ma‘rifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish.
2. Shavkat Mirziyoyev “Yangi O‘zbekiston Strategiyasi” nomli kitobi Uzluksiz ma‘naviy tarbiya konsepsiyasini tasdiqlash va uni amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida.
3. Quronov M. Bolam baxtli bo‘lsin desangiz. – Toshkent: Ma‘naviyat, 2013. – 320 b.
4. <https://lex.uz/docs/-6445145>